СТАНОВИЩЕ

от доц. д.н. Стоил Мавродиев върху дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки,
професионално направление: 3.2. Психология, Докторска програма „Обща психология“
Автор: Любомир Руменов Драганов
Тема: „Вярване в справедлив свят и жизнени истории“
Научен ръководител: проф. д.н. Ергюл Таир, БАН

Общото ми впечатление за дисертационния труд е категорично положително. Изследването представлява оригинален, задълбочен и много добре структуриран принос към съвременната психология на личността и мотивационните процеси. Авторът успешно интегрира класическата теория за вярването в справедлив свят (BCC) на Lerner (1980) с наративния подход към личността, като предлага нов поглед върху регулативната и защитна функция на това вярване в контекста на автобиографичните истории. Трудът е с обем 188 страници, включващ обширен теоретичен преглед, ясно формулирана постановка на изследването, детайлна методология и емпиричен анализ. Структурата е логична и последователна – от теоретичните предпоставки през дизайна на изследването до обсъждането на резултатите и приносите. Актуалността на темата е безспорна, особено в контекста на релационните модели на личността (Mitchell, 2000; Westen, 1998) и нуждата от разбиране на механизмите за справяне с преживяна несправедливост в съвременните общества. Литературният преглед е балансиран и целенасочен, което демонстрира добра ориентация в актуалната научна литература. Общото впечатление е за зряло, академично коректно и иновативно изследване, което надхвърля стандартните количествени подходи към BCC чрез качествен наративен анализ.

Резултатите от изследването са значими, убедителни и добре аргументирани. Авторът доказва, че BCC функционира не само като самоотчетна диспозиция, измервана чрез скали, но и като дълбоко интегрирана смислообразуваща структура, която организира селекцията, интерпретацията и презентирането на автобиографичния материал. Особено убедителни са различията между личното вярване в справедлив свят (което изпълнява вътрешнорегулативна функция – смислово и емоционално интегриране) и общото вярване (социално-нормативна роля – поддържане на усещане за

ред и предвидимост). Тези интерпретации са подкрепени от сложни медиационни модели чрез структурно уравнение моделиране (SEM), което добавя методологична релевантност. Научните приноси са ясно отчетени на няколко нива: теоретично – чрез оригинален авторски модел, разширяващ разбиранията за ВСС с наративен и интерпретативен подход; методологично – чрез новоразработена схема за категоризиране на автобиографични разкази (с категории като позитивно/негативно себепредставяне, разрешаване, развръзка и мотивация), която показва висока интеркодираща надеждност и е приложима за бъдещи изследвания; емпирично – чрез данни от българска социокултурна извадка, които обогатяват предимно западната литература; и практическо-приложно – като основа за интервенции за възстановяване на смисъл, контрол и емоционална регулация след несправедливост. Изводите са последователни с хипотезите и данните, без прекомерни обобщения, което подсилва научната стойност на труда.

Оценката ми за качеството на научните трудове, отразяващи изследванията по дисертацията, е високо положителна. Кандидатът има три публикации в рецензирани издания, директно свързани с темата. Те са достатъчни по брой и качество за процедурата, като показват способност за самостоятелно представяне на научни резултати.

Авторефератът пресъздава коректно, в структурно и съдържателно отношение, основните части на дисертацията.

Не се установяват данни за плагиатство.

В заключение, дисертационният труд на Любомир Руменов Драганов напълно отговаря на изискванията за оригиналност, научна значимост, методологична коректност и принос към психологията. Докторантът притежава висока психологична и методологическа подготовка. Предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка и ще гласувам ЗА присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Любомир Драганов по професионално направление 3.2. Психология, Докторска програма „Обща психология“.

Препоръчвам на научното жури също да даде положителна оценка.

22.01.2026 г. Изготвил становището:

доц. д.н. Стоил Мавродиев, ЮЗУ „Н. Рилски“